

329.

K o n w e n c j a

dotycząca pomocy i opieki społecznej, podpisana pomiędzy Polską a Francją w Warszawie,
dnia 14 października 1920 r.

(Zatwierdzona ustawą z dnia 11 maja 1922 r. Dz. U. R. P. № 54 poz. 495).

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

NACZELNIK PAŃSTWA POLSKIEGO,

JÓZEF PIŁSUDSKI,

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem
wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia czternastego października tysiąc dziewięćset
dwudziestego roku w Warszawie podpisana została
między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem
Republiki Francuskiej Konwencja, dotycząca pomocy
i opieki społecznej, która słowo w słowo brzmi jak
następuje:

Prezydent Republiki Francuskiej i Naczelnik Pań-
stwa Polskiego, pragnąc uregulować w duchu naj-
szerzej pojętego przyjaznego porozumienia warunki,
na zasadzie których pracownicy francuscy w Polsce
i pracownicy polscy we Francji mogliby korzystać
z prawa do opieki, oraz z prawa do ubezpieczenia
i pomocy społecznej, i uzyskali prawo do zakładania
syndykatów i stowarzyszeń, zgodnie z prawami we-
wnętrznymi każdej z umawiających się stron,—posta-
nowili zawrzeć w tym celu niniejszą konwencję i za-
mianowali jako swych pełnomocników:

Prezydent Republiki Francuskiej:

Pana Hector-André de Panafieu, Posła Nadzw-
yczajnego i Ministra Pełnomocnego Republiki Fran-
cuskiej w Warszawie, Oficera orderu narodowego
Legji Honorowej, i

Pana Wiljama Oualid, Asystenta Ekonomji Po-
litycznej przy Fakultecie prawnym, Naczelnika Wy-
działu dla spraw robotników zagranicznych przy Mi-
nisterstwie Pracy, odznaczonego Krzyżem Wojskowym.

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE POLONAISE

CHEF DE L'ÉTAT POLONAIS,

JÓZEF PIŁSUDSKI,

A tous ceux qui ces présentes Lettres verront,
fait savoir ce qui suit:

Une Convention relative à l'assistance et à la
prévoyance sociales, ayant été signée à Varsovie
le quatorze Octobre mil neuf cent vingt entre le
Gouvernement de la République Polonaise et le
Gouvernement de la République Française, Con-
vention, dont la teneur suit:

Le Président de la République Française et le
Chef de l'Etat Polonais, désirant régler dans le plus
grand esprit d'entente amicale les conditions dans
lesquelles les travailleurs français en Pologne et po-
lonais en France seront appelés à bénéficier des lois
d'assistance et des lois d'assurance et de prévoyance
sociales et pourront exercer le droit syndical et le
droit d'association, conformément aux lois internes
de chacune des hautes parties contractantes, ont
résolu de conclure à cet effet une convention et ont
nommé pour leurs plénipotentiaires:

Le Président de la République Française,

M. Hector-André de Panafieu, Envoyé Extra-
ordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la République
Française à Varsovie, officier de l'ordre national de
la Légion d'honneur et

M. William Oualid, agrégé d'économie politique
des facultés de droit, chef du service de la main-
d'oeuvre étrangère au Ministère du Travail, décoré
de la croix de guerre,

Naczelnik Państwa Polskiego:

Pana Karola Bertoni, Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego, Sekretarza Stanu przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych, którzy po wzajemnej wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za wydane w dobrej i należytej formie, zgodzili się na następujące artykuły (punkty):

Art. 1.

System emerytur robotniczych i włościańskich (włączając w to i specjalne emerytury dla robotników górniczych) obowiązujący w każdym z dwóch Państw, stosowanym być winien do obywateli drugiego Państwa bez wyjątku lub ograniczenia praw przyznanych obywatelom krajowym, z zastrzeżeniem przewidzianych poniżej sposobów obliczeń i wypłat bonifikacji i zasiłków ze strony Państwa; korzyści przewidziane w niniejszym artykule przyznane zostaną ubezpieczonym, którzy żądać będą i uzyskają emeryturę po terminie, w którym niniejsza Konwencja uzyska moc prawną. Emerytura przyznana zostanie wdowom i sierotom, prawa których powstaną po wyżej wymienionym terminie.

Co się tyczy zasiłków dodatkowych i bonifikacji państwowych, stosowane będą następujące przepisy:

Okresy wypłat i okresy podobnego rodzaju, brane w rachubę zarówno we Francji jak i w Polsce, składają się na określenie prawa do bonifikacji.

Każde z umawiających się Państw ustala dla porządku wysokość bonifikacji, do której ubezpieczony miałby prawo, według swej taryfy, na zasadzie swych własnych praw i warunków tych praw za całkowity okres czasu, obliczony na zasadzie poprzedniego paragrafu. Następnie określa obciążającą je część bonifikacji, zmniejszając ogólną jej sumę, ustaloną poprzednio w stosunku do dotyczącego go okresu czasu.

Bonifikacja ubezpieczonego stanowi całkowitą sumę części tejże bonifikacji, przypadających na każde z Państw. Wszakże, o ileby całkowita suma bonifikacji w ten sposób obliczonej okazała się niższą od sumy bonifikacji, przypadającej od jednego z obu Państw na zasadzie jego własnego ustawodawstwa, oraz na zasadzie samych okresów wpłat lub samych okresów upodobnionych na jego terytorjum, to część bonifikacji obciążająca tenże kraj podniesioną będzie o tę samą różnicę.

Przepisy powyższe stosują się do przyznania emerytur z powodu niezdolności do pracy.

Zasiłki na wypadek śmierci należą się posiadającym prawa ubezpieczonych zmarłych, z zastrzeżeniem, że ci uprawnieni przedstawią swe żądania w przeciągu jednego roku od dnia zawiadomienia urzędowego Konsula Kraju o zgonie Konsulowi Kraju pochodzenia interesowanego. Zasiłki te ponoszone będą w równej mierze przez obydwaj Państwa na zasadzie przepisów wyżej wymienionych odnośnie do bonifikacji.

Umowy przewidziane w art. 14 określają warunki zastosowania zasad odnoszących się do bonifikacji i zasiłków.

Stosunki pomiędzy francuskimi a polskimi instytucjami emerytalnymi, informacje, jakie obowiązują

Le Chef de l'Etat Polonais,

M. Charles Bertoni, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire, secrétaire général du Ministère des Affaires Etrangères,

Lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants:

Article premier.

Le régime des retraites ouvrières et paysannes (y compris les retraites spéciales des ouvriers mineurs) en vigueur dans chacun des deux pays doit être appliqué aux ressortissants de l'autre sans exclusion ou réduction des droits accordés aux ressortissants du pays, réserve faite de ce qui est prévu ci-après touchant le mode de calcul et de paiement des bonifications à la charge et allocations de l'Etat.

Les avantages prévus au présent article seront acquis aux assurés, qui demanderont et obtiendront leur retraite après la date d'entrée en vigueur du présent traité. Ils seront acquis aux veuves et aux orphelins dont les droits naîtront après ladite date.

En ce qui concerne les allocations complémentaires et bonifications de l'Etat, les règles suivantes sont applicables.

Les périodes de versement et les périodes assimilées entrant légalement en compte, tant en France qu'en Pologne, se totalisent pour déterminer le droit à la bonification.

Chacun des deux Etats établit pour ordre le montant de la bonification à laquelle l'assuré aurait droit, à son tarif, sous sa propre loi et dans les conditions de cette loi pour le temps total calculé comme il est dit au paragraphe précédent. Il détermine ensuite la part de cette bonification, qui est à sa charge, en réduisant le montant total précédemment établi en proportion de la période de temps qui le concerne.

La bonification de l'assuré est le total des parts de bonification incombant à chaque Etat.

Toutefois, dans le cas où la bonification totale ainsi calculée est inférieure à la bonification qui serait due par l'un des deux pays d'après sa propre loi, et en raison des seules périodes de versement ou des périodes assimilées accomplies sur son territoire, la part de la bonification à la charge de ce pays sera augmentée de la différence.

Les règles ci-dessus sont applicables aux bonifications des pensions d'invalidité.

Les allocations en cas de décès sont dues aux ayants droit des assurés décédés, sous réserve que ces ayants droit auront formé leur demande dans un délai d'un an à dater de la notification du décès au consul du pays d'origine de l'intéressé. Elles sont supportées concurremment par les deux pays en se référant aux principes ci-dessus exposés pour les bonifications.

Les accords prévus à l'article 14 préciseront les conditions d'application des principes relatifs aux bonifications et allocations.

Les relations entre les organismes français et polonais de retraite, les informations qu'ils devront

ne one będą udzielać sobie wzajem dla umożliwienia obliczeń rent ubezpieczeniowych drugiej narodowości, zarówno w trakcie nabywania prawa do emerytury, jakoteż w okresie likwidacji tejże zarządzenia, jakie przedsięwziąć należy celem ułatwienia wypłaty we Francji przez francuskie kasy, lub Administrację pocztową, polskim kasom przyznanych pensji emerytalnych i odwrotnie, określone zostaną na zasadzie umów przewidzianych w art. 14-tym.

Art. 2.

Jednakowa procedura, już stosowana odnośnie do indemnizacji w wypadkach przy pracy zgodnie z art. 3 Konwencji z dnia 3 września 1919 r. traktującym o sprawie emigracji i imigracji, potwierdzoną zostaje niniejszym Traktatem i stosowaną będzie w razie ewentualnego rozwoju odnośnego prawodawstwa.

Też same zasady wzajemności, na warunkach, jakie zostaną określone przez specjalne umowy, zawarte przez odnośne administracje obu Krajów, rozciągnięte zostaną również na wszystkie prawa o ubezpieczeniu społecznym przeciwko wszelkiemu ryzyku, jako to: chorobie, niezdolności do pracy, brakowi roboty, mające obecnie moc obowiązującą, jak również i na te, które mogłyby być uchwalone w przyszłości.

Art. 3.

Oдноśnie do wszystkiego, co dotyczy nabycia, posiadania, przejęcia małej własności wiejskiej lub miejskiej, obywatelom każdego z obu Państw przysługiwać będą na terytorjum drugiego Państwa te same prawa i przywileje (korzyści) co zagwarantowane obywatelom krajowym, za wyjątkiem wszakże korzyści przyznanych tytułem operacji wojennych i z zastrzeżeniem rozporządzeń przewidzianych w interesie bezpieczeństwa narodowego dla niektórych stref, lub pewnych miejscowości przez odnośne prawa co do pobytu, lub osiedlenia się tamże cudzoziemców.

Art. 4.

Pracownicy i urzędnicy polscy, zamieszkujący we Francji, którzy przystąpili do francuskich towarzystw wzajemnej pomocy, będą mogli wejść do Rady Administracyjnej tych stowarzyszeń pod warunkiem, że liczba członków administracji cudzoziemców nie będzie przewyższała połowy mniej jednego ogólnej liczby członków Rady.

Obywatele polscy, zamieszkujący we Francji, którzy przystąpili do Towarzystwa Wzajemnej Pomocy zatwierdzonego przez Rząd, lub też uznanego za instytucję publicznej użyteczności, korzystać będą z subwencji przyznanych przez Państwo w celach uzyskania emerytury na zasadzie osobistej książeczki emerytalnej i mieć będą prawo do pensji emerytalnych ustanowionych na podstawie ogólnych fundusów.

Rozporządzenie obu powyższych ustępów stosowane również będzie do francuskich obywateli w Polsce.

Art. 5.

Subwencje Kasom Wzajemnej Pomocy dla bezrobotnych, zasiłki udzielane z funduszy publicznych

se fournir réciproquement pour rendre possible l'établissement des comptes des assurances de l'autre nationalité, tant au cours de l'acquisition, qu'à l'époque de la liquidation de la retraite, les mesures à prendre pour faciliter le paiement en France, par les caisses françaises ou l'administration postale, des pensions acquises aux caisses polonaises et réciproquement, seront déterminées par les accords prévus à l'article 14.

Art. 2.

L'égalité de traitement déjà réalisée en matière de réparation des accidents de travail (conformément à l'article 3 de la convention du 3 septembre 1919, relative à l'émigration et à l'immigration), est confirmée par le présent traité et s'appliquera au développement éventuel de la législation.

Les mêmes principes de réciprocité s'étendront, dans les conditions, qui seront précisées par des arrangements spéciaux conclus entre les administrations compétentes des deux pays, à toutes les lois d'assurance social contre les divers risques, tels que maladie, invalidité, chômage, actuellement en vigueur ou qui pourraient être ultérieurement établies.

Art. 3.

Pour tout ce qui concerne l'acquisition, la possession, la transmission de la petite propriété rurale et urbaine, les ressortissants de chacun des deux pays auront, dans le territoire de l'autre, les mêmes droits et avantages assurés aux ressortissants du pays, à l'exclusion toutefois des avantages concédés à l'occasion de faits de guerre et sous réserve des dispositions prévues, dans l'intérêt de la sécurité nationale, pour certaines zones ou certains lieux, par les lois relatives au séjour et à l'établissement des étrangers.

Art. 4.

Les travailleurs et employeurs polonais résidant en France, qui ont adhéré à une société de secours mutuels française pourront faire partie du conseil d'administration sous réserve, que le nombre des administrateurs étrangers ne dépassera pas la moitié moins un du nombre total des membres du conseil.

Les ressortissants polonais résidant en France, qui ont adhéré à une société de secours mutuels approuvée ou reconnue d'utilité publique bénéficieront des subventions allouées par l'Etat en vue de la retraite par livret individuel et auront droit aux pensions constituées sur fonds communs.

Les dispositions des deux alinéas ci-dessus s'appliqueront aux ressortissants français en Pologne

Art. 5.

Les subventions aux caisses mutuelles de secours contre le chômage, les secours des fonds

dla bezrobotnych i publicznych instytucji pomocy przez wynajdywanie pracy, przyznane będą w każdym z umawiających się Państw obywatelom drugiego z tych Państw.

Art. 6.

Obywatele każdego z obu Państw, którzy z powodu choroby fizycznej lub umysłowej, ciąży lub porodu, bądź też z jakiegokolwiek innego powodu potrzebują pomocy, porady lekarskiej lub jakiej innej pomocy, traktowani będą na terytorjum drugiego Państwa zawierającego niniejszą Konwencję odnośnie do stosowania praw o pomocy na równi z obywatelami krajowymi, bądź u siebie w domu, bądź też w instytucjach szpitalnych.

Obywatele jednego z obu Państw mieć będą prawo w drugim Państwie do zasiłków państwowych na koszt utrzymania rodziny, noszących charakter prostej pomocy, o ile rodziny tych obywateli zamieszkują tam z nimi.

Art. 7.

Koszta pomocy, obowiązujące Państwo zamieszkania danego obywatela w żadnym razie, bez względu na przyczyny lub wysokość tychże kosztów, nie upoważnia do żądania zwrotu takowych bądź przez Państwo, bądź przez departamenty, prowincje, gminy, lub instytucje publiczne kraju do którego należą narodowościowo osoba, której pomoc ta udzieloną została, o ile pomoc ta uznana zostanie za potrzebną na zasadzie ciężkiej choroby, stwierdzonej za taką przez lekarza, mającego chorego w opiece. W innych wypadkach włączając w powyższe recydywy,—zwrot kosztów wynikłych z powodu choroby dopuszczalnym jest w najbliższym 60-cio dniowym okresie.

Art. 8.

Państwo, w którym dany obywatel zamieszkuje, będzie w dalszym ciągu ponosić koszty pomocy temuż bez prawa domagania się zwrotu powyższych kosztów.

(1) O ile chodzi o utrzymanie bądź w domu, bądź też w przytułkach,—starców, kalek i nieuleczalnych, w wieku powyżej lat 15, zamieszkałych stale w Kraju, gdzie dopuszczeni zostali do korzystania z emerytalnej pensji, z pomocy, lub bezpłatnego pobytu w przytułku dla starców. Okres powyższy ograniczonym będzie do lat 5-ciu, o ile chodzić będzie o niezdolność do pracy, jako następstwo jednej z chorób zawodowych, lista których ustaloną zostanie na zasadzie jednej z umów, przewidzianych w art. 14-ym niniejszej Konwencji.

(2) O ile chodzi o wszystkie osoby chore, chore umysłowo oraz wszystkie inne potrzebujące pomocy lekarskiej, a zamieszkałe stale przez 5 lat w danym Kraju. W wypadku gdy chodzi o leczenie choroby, pracownik, który w ciągu wyżej wymienionego okresu czasu zamieszkiwał w Kraju przynajmniej przez 5 miesięcy rocznie bez przerwy, uznany będzie za posiadającego tam swe stałe miejsce zamieszkania.

O ile chodzi o dzieci małoletnie poniżej lat 16-tu, wystarczy, by ojciec, matka, opiekun, lub

publics de chômage et des institutions publiques d'assistance par le travail seront attribués, dans chacun des Etats contractants, aux ressortissants de l'autre Etat.

Art. 6.

Les ressortissants de chacun des deux Etats qui, soit par suite de maladie physique ou mentale, de grossesse ou d'accouchement, soit pour toute autre raison, ont besoin de secours, de soins médicaux ou d'autre assistance quelconque, seront traités sur le territoire de l'autre Etat contractant pour l'application des lois d'assistance à l'égal des ressortissants de ce dernier, soit à domicile, soit dans les établissements hospitaliers.

Les ressortissants de l'un des deux Etats auront droit dans l'autre aux allocations d'Etat, pour charge de famille ayant un simple caractère de secours, si leurs familles y résident avec eux.

Art. 7.

Les frais d'assistance engagés par l'Etat de résidence ne donneront lieu, en aucun cas, quelle qu'en soit la cause ou l'importance, à aucun remboursement de la part de l'Etat, ni des départements, provinces, communes ou institutions publiques du pays dont la personne assistée possède la nationalité, en tant que l'assistance susdite sera nécessaire par suite d'une maladie aiguë déclarée telle par le médecin traitant.

Dans les autres cas, y compris les rechutes, les remboursements seront admis pour la période successive aux premiers soixante jours.

Art. 8.

L'Etat de résidence continuera de supporter aussi la charge de l'assistance sans remboursements.

¹⁰ En ce qui concerne l'entretien, soit à domicile, soit dans les hospices de vieillards, des infirmes et des incurables, ayant au moins quinze ans de résidence continue dans le pays où ils sont admis au bénéfice de la pension d'assistance ou de séjour gratuit dans un asile de vieillesse. La période susdite sera réduite à cinq ans lorsqu'il s'agira d'une invalidité consécutive à l'une des maladies professionnelles dont la liste sera établie par un des accords prévus à l'article 14;

²⁰ En ce qui concerne toutes les personnes malades, les aliénés et tous autres assistés ayant cinq ans de résidence continue dans ledit pays. Dans le cas où il s'agit d'un traitement de maladie, le travailleur qui, pendant la période susdite, a séjourné dans le pays au moins cinq mois consécutif chaque année, sera considéré comme ayant la résidence continue.

En ce qui concerne les enfants mineurs de 16 ans, il suffira que le père, la mère, le tuteur ou

wreszcie osoba mająca opiekę nad dzieckiem odpowiadała warunkom wyżej skreślonym.

Art. 9.

Po upływie terminu 60-cio dniowego dla korzystających z pomocy, o ile ci nie odpowiedzą warunkom (pobytu) przewidzianym w poprzednim artykule, Państwo Kraju ich pochodzenia mieć będzie prawo wyboru, po zasięgnięciu zdania Państwa jego zamieszkania bądź repatriować korzystającego z pomocy, o ile przewiezienie takowego okaże się możliwym, bądź zwrócić kosztą jego kuracji Państwu jego mieszkania. Repatrjacja nie będzie wymaganą w wypadkach pomocy specjalnej licznym rodzinom, lub też kobietom w czasie porodu.

Art. 10.

Obydwa Państwa uregulują w umowach przewidzianych w art. 14 wraz z określeniem wszelkich zarządzeń co do szczegółów i wykonania:

- 1) sposób postępowania i warunki repatrjacji,
- 2) sposób stwierdzenia i określenie trwania zamieszkiwania bez przerw.

Opinie przewidziane w artykule 9, udzielane przez Państwo gdzie zamieszkuje korzystający z pomocy, winne nadchodzić do Władz Państwowych Kraju pochodzenia korzystającego z pomocy, wskazanych we wspomnianej wyżej umowie w ciągu pierwszych dwudziestu dni sześćdziesięcio-dniowego terminu, w razie zaś uchybienia, termin zostanie przedłużony o okres czasu opóźnienia.

Obydwa Rządy zobowiązują się przestrzegać, by w zbiorowiskach, obejmujących znaczną liczbę pracowników drugiej narodowości, nie brakowało środków i pomocy szpitalnej dla robotników chorych, lub rannych jak również dla ich rodzin.

Składki, jakie mogłyby być nałożone w powyższym celu na urzędników lub też na które ciż urzędnicy mogliby przystać, nie będą miały charakteru specjalnych podatków (poborów) od zagranicznej robocizny.

Z chwilą, kiedy pomoc lekarska w domu, w szpitalach lub też w infirmerjach zapewnioną zostanie za sprawą starań i kosztem urzędników, pracownicy mieć będą do niej prawo a to bez żądania jakiegokolwiek zwrotu tych kosztów.

Zwrot kosztów wymagany od Państwa, skąd pochodzi korzystający z pomocy, na zasadzie art. 9 wyżej wymienionego, będą bezpodstawne, o ile wzmiankowane koszty zwrócone zostaną przez pracodawcę dobrowolnie, lub też na zasadzie jakiego postanowienia umowy o pracy.

To samo odnosi się do wypadków, w których koszty te zapłacone zostaną przez instytucję dobroczynną lub wreszcie uregulowane w inny jeszcze sposób.

Art. 11.

Stowarzyszenia dobroczynne, pomocy lub opieki społecznej oraz pomocy umysłowej, jak również stowarzyszenia spółdzielcze spożywcze zorganizowane

la personne qui en a la garde remplisse les conditions de séjour ci-dessus déterminées.

Art. 9.

A l'expiration du délai de soixante jours pour les assistés qui ne rempliront pas les conditions de séjour prévues par l'article précédent, l'Etat du pays d'origine sera tenu à son choix après avis de l'Etat de résidence, soit de rapatrier l'assisté, si celui-ci est transportable, soit d'indemniser des frais de traitement l'Etat de résidence. Le rapatriement ne sera pas imposé dans les cas de l'assistance spécial aux familles nombreuses et aux femmes en couches.

Art. 10.

Les deux Gouvernements régleront dans les accords prévus à l'article 14 avec les mesures de détail et d'exécution:

- 1° La procédure, les conditions et les modalités du rapatriement;
- 2° Le mode de constatation et d'évaluation de la durée de la résidence continue.

Les avis prévus à l'article 9 donnés par l'Etat de résidence devront parvenir aux autorités de l'Etat du pays d'origine désignées dans ledit accord dans les vingt premiers jours du délai de soixante jours, faute de quoi le délai serait prolongé de la durée de retard.

Les deux Gouvernements s'engagent à veiller à ce que dans les agglomérations renfermant un nombre important de travailleurs de l'autre nationalité, les moyens et les ressources d'hospitalisation ne fassent pas défaut aux ouvriers malades ou familles.

Les cotisations qui pourraient être imposées aux employeurs ou consenties par eux dans ce but n'auront pas le caractère de taxes spéciales sur la main-d'oeuvre étrangère.

Lorsque le traitement médical à domicile, dans les hopitaux ou dans les infirmeries sera assuré par les soins et aux frais des employeurs, les travailleurs y auront droit et ce sans qu'il y ait lieu à aucun remboursement.

Les remboursements exigibles de l'Etat du pays d'origine en vertu de l'article 9 ci-dessus deviendront sans objet lorsque lesdits frais seront acquittés par l'employeur volontairement, ou en vertu d'une disposition du contrat de travail.

Il en sera de même s'ils ont été acquittés par une société de bienfaisance ou de toute autre façon.

Art. 11.

Les associations de bienfaisance, d'assistance, d'aide sociale, ou intellectuelles, ainsi que les sociétés coopératives de consommation entre Polonais en

między Polakami we Francji i Francuzami w Polsce, podobnie jak stowarzyszenia mieszane w jednym i drugim kraju, założone i działające na zasadzie praw krajowych, posiadać będą te same prawa i przywileje, jakie są zagwarantowane stowarzyszeniom francuskim i polskim mającym ten sam charakter.

Art. 12.

Obywatele każdego z obu krajów korzystać będą na terytorjum drugiego z nich z takiej samej swobody należenia, lub nienależenia do syndykatów, lub zgrupowań zawodowych, albo korporacji, jaka pozostawiona obywatelom danego kraju, z zastrzeżeniem rozporządzeń prawnych dotyczących administracji tych syndykatów, lub też tych zgrupowań.

Pracownicy, lub urzędnicy obu krajów będą mogli należeć do Komitetów Rozjemczych lub sądów rozjemczych w sprawach sporów zbiorowych między płatnymi urzędnikami, w których byłiby stroną interesowaną.

O ile robotnicy polscy górniczego przedsiębiorstwa wyznaczą z pomiędzy swych towarzyszków w tem samym przedsiębiorstwie swego pełnomocnika dla przedstawienia swych żądań odnośnie do warunków pracy, bądź pracodawcom, bądź delegatom górniczym, bądź wreszcie władzom, obowiązany do opieki nad pracą, to wyżej wymienione władze francuskie ułatwią temuż spełnienie żądania powierzonego mu przez towarzyszków. To samo odnosi się do francuskich robotników górników, pracujących w Polsce.

Art. 13.

Zgodnie z zasadą postawioną w pierwszym ustępie artykułu 3 konwencji francusko-polskiej z dnia 3 września 1919 r. odnośnie do emigracji i imigracji, obywatele każdej z umawiających się stron korzystać będą na terytorjum drugiej strony z traktowania na równi z obywatelami krajowymi, odnośnie do wszystkiego co dotyczy zastosowania ustaw regulujących warunki pracy i gwarantujących pracownikom higienę i bezpieczeństwo. Ta równość traktowania rozciągać się będzie również na wszelkie rozporządzenia, mogące być wydane w przyszłości w obu krajach w tej dziedzinie.

Art. 14.

Odnośne administracje obu Państw postanowią za wzajemnem porozumieniem się zarządzenia co do szczegółów i porządku niezbędnych dla wykonania rozporządzeń niniejszej Konwencji, które wymagałyby współdziałania władz administracyjnych. Określą one również wypadki i warunki w których władze bezpośrednio ze sobą porozumiewać się będą.

Art. 15.

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana, i wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w Paryżu, w możliwie najkrótszym czasie.

Z chwilą wymiany ratyfikacji, Konwencja niniejsza uzyskuje moc obowiązującą.

France et Français en Pologne, et les associations mixtes dans l'un et l'autre pays, constituées et fonctionnant conformément aux lois du pays, posséderont les droits et avantages qui sont assurés aux associations françaises ou polonaises de même nature.

Art. 12.

Les ressortissants de chacun des deux pays jouiront, sur le territoire de l'autre, de la liberté d'adhérer ou de ne pas adhérer à des syndicats ou groupements professionnels ou corporatifs accordée aux ressortissants du pays, sous réserve des dispositions légales touchant l'administration de ces syndicats ou groupements.

Les travailleurs ou employeurs des deux pays pourront faire partie des comités de conciliation et d'arbitrage dans les différends collectifs entre employeurs salariés dans lesquels ils seraient parties intéressées.

Lorsque les ouvriers polonais d'une exploitation minière auront désigné, parmi leurs camarades de la même entreprise, un mandataire pour exposer leurs demandes relatives aux conditions du travail, soit aux patrons, soit aux délégués mineurs, soit aux autorités chargées de la surveillance du travail, les autorités françaises susdites lui faciliteront l'exercice de la mission qui lui est confiée par ses camarades. Et de même pour les ouvriers mineurs français en Pologne.

Art. 13.

Conformément au principe posé dans le premier alinéa de l'article 3 de la convention franco-polonaise du 3 septembre 1919 relative à l'émigration et à l'immigration, les ressortissants de chacune des deux parties contractantes jouiront, sur le territoire de l'autre, de l'égalité de traitement avec les ressortissants du pays pour tout ce qui concerne l'application des lois réglementant les conditions du travail et assurant l'hygiène et la sécurité des travailleurs.

Cette égalité de traitement s'étendra aussi à toutes les dispositions qui pourront être promulguées à l'avenir en cette matière dans les deux pays.

Art. 14.

Les administrations compétentes des deux pays arrêteront, d'un commun accord, les mesures de détail et d'ordre nécessaires pour l'exécution des dispositions de la présente convention, qui nécessitent la coopération de ces services administratifs. Elles détermineront également les cas et les conditions dans lesquels les services correspondent directement.

Art. 15.

La présente convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Paris, aussitôt que possible.

Elle entrera en vigueur dès que les ratifications auront été échangées.

Konwencja niniejsza zawarta jest na okres jednego roku, i wznowiona będzie milcząco z roku na rok o ile nie zostanie wypowiedziana. Wypowiedzenie winno być notyfikowane na trzy miesiące przed upływem każdego terminu.

Wszelkie trudności dotyczące zastosowania niniejszej Konwencji regulowane będą w drodze dyplomatycznej.

W razie, gdyby okazało się niemożliwym doprowadzić na tej drodze do rozwiązania tych trudności, będą one poddane nawet na żądanie jednej tylko z umawiających się stron, orzeczeniu jednego lub kilka arbitrów (rozjemców), którym powierzone zostanie rozstrzygnięcie takowych zgodnie z duchem i podstawowymi zasadami niniejszej Konwencji.

Specjalna umowa ustanowi organizację i działanie sądu rozjemczego. Każda ze stron będzie mogła korzystać w charakterze informacji, z rad odnośnych biur lub instytucji międzynarodowych, kompetentnych w tej sprawie. Rada ta będzie mogła być wymagana z tego samego tytułu na zasadzie porozumienia pomiędzy rozjemcami (arbitrami).

Na dowód czego pełnomocnicy: Pp. Hector-André de Panafieu i William Oualid z jednej strony i p. Karol Bertoni z drugiej strony, podpisali niniejszą Konwencję i przyłożyli na niej swe pieczęcie.

Sporządzono w Warszawie w podwójnym egzemplarzu dnia 14 października 1920 roku.

Podpisano: de PANAFIEU
W. OUALID
Ch. BERTONI

PROTOKUŁ.

W chwili podpisywania niniejszej Konwencji w dniu dzisiejszym, niżej podpisani pełnomocnicy, oświadczyli za wspólnem porozumieniem co następuje:

Celem skoordynowania okresu trwania i terminu wypowiedzenia niniejszej Konwencji z takimiż warunkami przewidzianymi w artykule 16 Konwencji Francusko-Polskiej z dnia 3 września 1919 roku w sprawie emigracji i imigracji ustęp 3 wzmiankowanego artykułu 16 Konwencji z dnia 3 września 1919 r. zmieniony zostaje w sposób następujący:

Konwencja trwać będzie rok i będzie odnawiana, z roku na rok drogą milczącego przedłużenia z wyjątkiem wypowiedzenia takowej w ciągu trzech miesięcy przed upływem terminu każdego jej okresu.

Podpisano: de PANAFIEU
W. OUALID
Ch. BERTONI

Zaznajomiwszy się z powyższą Konwencją, uznaliśmy ją i uznajemy za słuszną, zarówno w całości, jak i każde z zawartych w niej postanowień, oświadczamy, że jest przyjęta, ratyfikowana i zatwierdzona i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywana.

Elle aura une durée d'un an, elle sera renouvelée tacitement, d'année en année, sauf dénonciation.

La dénonciation devra être notifiée trois mois avant l'expiration de chaque terme.

Toutes les difficultés relatives à l'application de la présente convention seront réglées par la voie diplomatique.

Au cas où il n'aura pas été possible d'arriver, par cette voie à une solution, lesdites difficultés seront soumises, même sur la demande d'une seule des parties, au jugement d'un ou plusieurs arbitres qui auront mission de les résoudre selon les principes fondamentaux et l'esprit du présent traité.

Un arrangement spécial réglera l'institution et le fonctionnement de l'arbitrage. Chaque partie pourra faire état, à titre d'information, de l'avis d'un bureau ou organes internationaux compétents en la matière. Cet avis pourra être demandé au même titre d'accord entre les arbitres.

En foi de quoi les plénipotentiaires MM Hector-André de Panafieu et William Oualid, d'une part, et M. Charles Bertoni, d'autre part, ont signé la présente convention et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Varsovie, en double exemplaire, le 14 octobre 1920.

Signé: de PANAFIEU
W. OUALID
Ch. BERTONI

PROTOCOLE.

Au moment de signer la convention en date de ce jour, les plénipotentiaires soussignés ont, d'un commun accord, déclaré ce qui suit:

En vue d'harmoniser la durée et le délai de dénonciation de la présente convention avec ceux prévus par l'article 16 de la convention franco-polonaise du 3 septembre 1919 relative à l'émigration et à l'immigration, l'alinéa 3 dudit article 16 de la convention du 3 septembre 1919 est modifié de la façon suivante:

„Elle aura une durée d'un an et sera renouvelée d'année en année, par tacite reconduction, sauf dénonciation dans les trois mois l'expiration de chaque période”.

Signé: de PANAFIEU
W. OUALID
Ch. BERTONI

Après avoir vu et examiné ladite Convention Nous l'avons approuvée et approuvons en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues, déclarons, qu'elle est acceptée, ratifiée et confirmée et promettons, qu'elle sera inviolablement observée.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzone pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dnia 25 września 1922 roku.

J. Piłsudski

Przez Naczelnika Państwa
Minister Spraw Zagranicznych:
G. Narutowicz

En Foi de Quoi, Nous avons donné les présentes, revêtues du Sceau de la République Polonaise.

A Varsovie, le 25 Septembre 1922.

J. Piłsudski

Par le Chef de l'Etat
Le Ministre des Affaires Etrangères:
G. Narutowicz